Europees Parlement
2024-2029

Commissie cultuur en onderwijs

2025/2036(INI)

28.3.2025

ONTWERPVERSLAG

over een nieuwe visie voor de allianties van Europese universiteiten
(2025/2036(INI))

Commissie cultuur en onderwijs

Rapporteur: Laurence Farreng

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 8

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN 9

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over een nieuwe visie voor de allianties van Europese universiteiten
(2025/2036(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien Verordening (EU) 2021/817 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot vaststelling van "Erasmus+: het programma van de Unie voor onderwijs en opleiding, jeugd en sport, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1288/2013[1],

– gezien zijn resolutie van 15 september 2020 over de doeltreffende maatregelen voor een "groen" Erasmus+, Creatief Europa en het Europees Solidariteitskorps[2],

– gezien zijn resolutie van 19 mei 2022 over de totstandbrenging van de Europese onderwijsruimte tegen 2025 – microcredentials, individuele leerrekeningen en leren voor een duurzaam milieu[3],

– gezien zijn resolutie van 23 juni 2022 over de tenuitvoerlegging van inclusiemaatregelen in het kader van Erasmus+ 2014-2020[4],

– gezien de studie van 11 september 2023 in opdracht van de Commissie cultuur en onderwijs, getiteld "EU funding programmes 2021-2027 in culture, media, education, youth and sport: first lessons, challenges and future perspectives – Erasmus+",

– gezien de studie van 20 juli 2023 in opdracht van de Commissie cultuur en onderwijs, getiteld "Early implementation of the 2021-2027 EU programmes Erasmus+, Creative Europe, European Solidarity Corps and Citizens, Equality, Rights and Values (Strand 3)",

– gezien het verslag van de Commissie, getiteld "Report on the outcomes and transformational potential of the European Universities initiative"[5],

– gezien de conclusies van de Raad van 14 en 15 december 2017,

– gezien de conclusies van de Raad van 7 juni 2018 over toewerken naar een visie op een Europese onderwijsruimte,

[1] PB L 189 van 28.5.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[2] PB C 385 van 22.9.2021, blz. 2.
[3] PB C 479 van 16.12.2022, blz. 65.
[4] PB C 32 van 27.1.2023, blz. 58.
[5] Europese Commissie: Directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur et al., "Report on the outcomes and transformational potential of the European Universities initiative", Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025.

– gezien de resolutie van de Raad van 18 november 2019 over het verder ontwikkelen van de Europese onderwijsruimte ter ondersteuning van toekomstgerichte onderwijs- en opleidingsstelsels[6],

– gezien het ministerieel communiqué van Rome, aangenomen tijdens de conferentie van ministers van de Europese ruimte voor hoger onderwijs (19 november 2020),

– gezien Aanbeveling (EU) 2021/2122 van de Raad van 26 november 2021 over een pact voor onderzoek en innovatie in Europa[7],

– gezien de conclusies van de Raad van 17 mei 2021 over het initiatief "Europese universiteiten" – Een brug slaan tussen hoger onderwijs, onderzoek, innovatie en samenleving: de weg effenen voor een nieuwe dimensie in het Europese hoger onderwijs,

– gezien de mededeling van de Commissie van 27 maart 2024 getiteld "Een blauwdruk voor een Europees diploma" (COM(2024)0144),

– gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2025 getiteld "The Union of Skills" (De vaardigheidsunie) (COM(2025)0090),

– gezien artikel 54 van zijn Reglement alsmede artikel 1, punt e), van en bijlage 3 bij het besluit van de Conferentie van voorzitters van 11 december 2024 inzake de procedure voor het verlenen van toestemming voor de opstelling van initiatiefverslagen,

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie cultuur en onderwijs (A10-0000/2025),

A. overwegende dat kwaliteitsvol onderwijs en academische en wetenschappelijke samenwerking voorwaarden zijn om de Europese strategische autonomie te verwezenlijken, tekorten aan vaardigheden te bestrijden en het concurreren met vooraanstaande universiteiten wereldwijd te bevorderen;

B. overwegende dat het belang van de academische wereld en universiteiten voor een concurrerend Europa wordt benadrukt in het verslag van Mario Draghi over de toekomst van het Europese concurrentievermogen, in het verslag van Enrico Letta verslag over de toekomst van de eengemaakte markt en in het verslag van Manuel Heitor betreffende de tussentijdse evaluatie van Horizon Europa;

C. overwegende dat Erasmus+ een vlaggenschipprogramma van de EU is ter ondersteuning van onderwijs, opleiding, jeugd en sport in Europa en daarbuiten;

D. overwegende dat het initiatief "Europese universiteiten" in het leven is geroepen als vlaggenschipinitiatief in het kader van de huidige programmeringsperiode (2021-2027) van Erasmus +;

E. overwegende dat het doel van de allianties van Europese universiteiten multidimensionaal is, te beginnen bij het opstellen van gezamenlijke curricula en het

[6] PB C 389 van 18.11.2019, blz. 1.
[7] PB L 431 van 2.12.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.

toewerken naar het opzetten van interuniversitaire campussen met een sterke Europese dimensie om de mobiliteit van studenten, academisch en administratief personeel te bevorderen, alsook naar meer transformatieve veranderingen in het hogeronderwijslandschap in de lidstaten en deelnemende landen;

F. overwegende dat academische en wetenschappelijke vrijheid basisbeginselen zijn van de opdracht en activiteiten van universiteiten;

G. overwegende dat instellingen voor hoger onderwijs in Europa worden geconfronteerd met uitdagingen op het gebied van transnationale samenwerking, met name op het gebied van financiering en bestuur;

H. overwegende dat het initiatief "Europese universiteiten" veel succesvoller is geweest dan oorspronkelijk gedacht; overwegende dat de in de conclusies van de Raad van 2017 genoemde doelstelling om 20 allianties tot stand te brengen, is overtroffen, aangezien er nu 65 allianties zijn opgericht die meer dan 570 universiteiten met meer dan 2 200 externe partners omvatten, zonder extra begrotingstoewijzingen;

I. overwegende dat deze huidige allianties zijn geselecteerd via vijf vergelijkende open oproepen waarbij de nadruk lag op kwaliteit, excellentie, inclusiviteit en billijke geografische dekking;

J. overwegende dat het initiatief "Europese universiteiten" een belangrijk instrument is om een geïntegreerde, concurrerende en inclusieve Europese onderwijsruimte tot stand te brengen en de Europese identiteit te versterken;

K. overwegende dat de allianties hun transformatiepotentieel hebben bewezen om de hogeronderwijsstelsels van de lidstaten te moderniseren en er voor hen een rol is weggelegd bij het opleiden van een nieuwe generatie mobiele Europese studenten; overwegende dat universiteiten van verschillende allianties een voortrekkersrol spelen bij wetswijzigingen in hun eigen land;

L. overwegende dat 23 lidstaten allianties vanuit hun nationale begroting financieren;

Stand van zaken, uitdagingen en belemmeringen

1. constateert dat de instellingen voor hoger onderwijs zeer ingenomen zijn met het initiatief "Europese universiteiten" en met de rol die het initiatief speelt bij het faciliteren van inspanningen om belemmeringen voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs weg te nemen; benadrukt het feit dat mobiliteitsprojecten, de ontwikkeling van gemeenschappelijke curricula en samenwerking op het vlak van onderzoek tussen universiteiten in Europa van cruciaal belang zijn om tegemoet te komen aan de behoeften in strategische gebieden; merkt op dat de allianties een krachtig instrument vormen voor de uitvoering van het Bolognaproces;

2. benadrukt de diversiteit van de allianties op het gebied van bestuur, de behandelde onderwerpen, en de grootte en locatie van de deelnemende universiteiten; wijst op het grote aantal universiteiten uit middelgrote steden, plattelandsgebieden en ultraperifere gebieden dat met succes deelneemt, wat het initiatief toegankelijk en inclusief maakt; benadrukt dat voor de allianties een uniforme aanpak niet geschikt is; merkt op dat de

Europa-brede geografische vertegenwoordiging van universiteiten binnen de allianties van cruciaal belang is om braindrain tegen te gaan;

3. is ingenomen met de integratie van studenten in de bestuursstructuren van de allianties, waardoor jongeren daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op hun ontwikkeling;

4. is ingenomen met het feit dat sommige allianties betrokken zijn bij proefprojecten die gericht zijn op het creëren van een Europees diploma en/of een juridische status; wijst er echter op dat allianties niet mogen dienen als het enige instrument voor innovatie in het hoger onderwijs; merkt op dat allianties de vrijheid moeten hebben om zich te specialiseren en flexibel te zijn in wat zij ondernemen;

5. is ingenomen met de aanzienlijke toename van het aantal projecten voor mobiliteit waarbij studenten en academisch en administratief personeel aan universiteiten deelnemen aan allianties, in vergelijking met andere projecten van Erasmus+ voor mobiliteit; merkt op dat de oorspronkelijke doelstelling van naadloze mobiliteit voor 50 % van de studenten in deelnemende allianties nog niet is bereikt;

6. maakt zich zorgen over de huidige bedreigingen voor de academische en wetenschappelijke vrijheid in verschillende delen van de wereld, waaronder in sommige lidstaten; onderstreept de rol die universiteiten, met inbegrip van allianties, spelen bij het aantrekkelijker maken van de Europese sector hoger onderwijs voor studenten en academisch personeel van buiten de EU;

7. is ingenomen met het initiatief “Vaardigheidsunie”, met name met het komende voorstel over de juridische status van allianties, waardoor ze gemakkelijker Europese projecten kunnen starten en leiden, financiering kunnen aantrekken en hun bestuursstructuur kunnen verbreden, met name in het geval van universiteiten uit niet-EU-landen;

8. verwelkomt de oprichting van FOREU4ALL, een praktijkgemeenschap voor allianties van Europese universiteiten; benadrukt haar sleutelrol bij de verspreiding van innovaties van de allianties onder de bredere academische gemeenschap;

Aanbevelingen

9. benadrukt dat de financiering en acties de drie universitaire taken en de kennisdriehoek moeten omvatten: onderwijs, onderzoek en innovatie; maakt zich zorgen over het gebrek aan onderzoeks- en innovatiepijlers binnen de allianties; wijst op het aanzienlijke potentieel van de allianties om netwerken van onderzoekers op te bouwen en kennis te delen op Europees niveau, voor een multiplicatoreffect op strategische gebieden zoals kwantumcomputing of artificiële intelligentie;

10. benadrukt dat de huidige allianties duurzame en voorspelbare financiering nodig hebben; verzoekt de Commissie te overwegen toekomstige oproepen te reserveren voor de voortzetting van huidige, succesvolle allianties; roept de Commissie ertoe op de aanvraagprocedure zo eenvoudig mogelijk te houden;

11. benadrukt dat de strategische visie voor allianties van universiteiten tot uiting moet komen in het volgende meerjarig financieel kader; verzoekt de Commissie elke alliantie te evalueren om steun en op maat gesneden oplossingen te bieden wat betreft hun toekomstige ontwikkeling;

12. is van mening dat het initiatief “Europese universiteiten” deel moet blijven uitmaken van het Erasmus+-programma; onderstreept dat Eramus+ niet de enige financieringsbron van de allianties kan zijn; verzoekt de Commissie met een alomvattende investeringsstrategie voor de allianties te komen, die financiering omvat uit EU-programma’s zoals Horizon Europa, Digitaal Europa, InvestEU, het Europees Sociaal Fonds Plus en het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling;

13. benadrukt dat de steun voor allianties niet alleen uit de Europese begroting afkomstig mag zijn, maar ook uit nationale, lokale en particuliere middelen moet bestaan om echte successen te boeken op het gebied van kwaliteit, excellentie en inclusie;

14. benadrukt dat de internationalisering van allianties moet worden versterkt, in overeenstemming met onder meer de Global Gateway-strategie; merkt op dat allianties zich op het juiste niveau bevinden om partnerschappen met niet-EU-landen aan te gaan en gebruik kunnen maken van instrumenten zoals Erasmus Mundus; verzoekt de Commissie en de allianties te waarborgen dat alle betrokken partners de Europese waarden eerbiedigen;

15. verzoekt de Commissie, de lidstaten en de allianties om over te stappen van een “op projecten gebaseerde logica” naar transformatieve samenwerking op de lange termijn; benadrukt hoe belangrijk het is dat allianties in staat zijn op te schalen; onderstreept dat eerder kwalitatieve dan kwantitatieve doelstellingen moeten worden gesteld;

16. merkt op dat allianties innovatieve manieren van onderwijzen en kennis verwerven testen, zoals microcredentials en gemengde mobiliteit; benadrukt dat de consolidatie van de interoperabiliteit van computersystemen nodig is om echte virtuele Europese interuniversitaire campussen op te zetten;

17. verzoekt de Commissie te overwegen criteria toe te voegen aan mogelijke toekomstige oproepen, in overeenstemming met onderwerpen die verband houden met de strategische autonomie en het concurrentievermogen van Europa, zoals energie, defensie, de klimaatverandering en de digitale transitie;

18. benadrukt dat allianties over de juiste structuur en capaciteiten moeten beschikken om technologieoverdracht te ondersteunen en de opschaling van onderzoek op Europees niveau mogelijk te maken;

19. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

Het concept van de allianties van Europese universiteiten werd voor het eerst genoemd door Emmanuel Macron, de president van de Franse Republiek, in zijn toespraak aan de Sorbonne in 2017. Het werd in 2019 in het leven geroepen en in het kader van het Erasmus+-programma 2021-2027 uitgevoerd. Aan dit idee gaat een lange traditie van samenwerking en uitwisselingen tussen Europese universiteiten ten grondslag, die teruggaat tot de middeleeuwen. Voorbeelden daarvan zijn de reizen van Desiderius Erasmus naar academische steden en de Grand Tour, een traditionele studiereis door Europa voor jonge mannen in de 17e t/m de 19e eeuw. Het initiatief van de Europese Alliantie van universiteiten in zijn huidige vorm is opgezet als een netwerk van universiteiten om de mobiliteit van studenten tussen campussen te bevorderen en pedagogische innovatie te stimuleren. De eerste allianties gingen in 2019 van start en waren direct een succes. Terwijl het oorspronkelijke idee was slechts 20 allianties in het leven te roepen, zijn het er vandaag de dag 65, waarin meer dan 570 universiteiten zijn samengebracht, die meer dan de helft het aantal studenten in de Europese Unie vertegenwoordigen. De oproepen van de Commissie voor universitaire allianties waren open van aard, waardoor universiteiten er op een open en creatieve manier invulling aan konden geven als het erom ging beslissingen te nemen over het aantal partners, de soorten governance, de te behandelen onderwerpen en de vormen van samenwerking. Dankzij dit succesvolle model was niet alleen de deelname van de grootste, meest internationaal erkende universiteiten mogelijk, maar ook die van kleine en middelgrote universiteiten en de universiteiten in ultraperifere gebieden. Ze konden zo overeenstemming bereiken over gemeenschappelijke thema's en doelstellingen waarmee een bijdrage wordt geleverd tot de vitaliteit van hun regio, door jongeren onderwijs op EU-niveau te bieden en braindrain tegen te gaan. Dit maakt het tot een zeer inclusief project in het kader waarvan academische excellentie op inclusieve wijze wordt gedemocratiseerd. Dankzij deze allianties zijn er niet alleen netwerken, maar ook intra-Europese campussen tot stand gekomen. Ook fungeren ze als katalysator voor wetswijzigingen. Ze zijn aanjagers van innovatie, dichten de vaardigheidskloof en moedigen een nieuwe generatie jonge Europeanen aan om op onderzoek uit te gaan en te leren. Er zijn verschillende redenen om nader in te gaan op de allianties, met name op hun toekomstige potentieel en problemen die in de loop der jaren zijn vastgesteld. In een tijd van toenemende wereldwijde onzekerheid zijn de allianties een echte troef geworden om het concurrentievermogen en de soevereiniteit van de Europese Unie te vergroten. Daarom moet hun capaciteit voor zowel innovatie en onderzoek als technologieoverdracht worden versterkt, met name in kritieke en strategische sectoren waarmee het mogelijk blijft veiligheid en excellentie voor de Europese Unie na te streven. Wanneer de academische vrijheid wordt beknot, met name door spelers op het wereldtoneel zoals de VS, zijn allianties van Europese universiteiten een instrument waarmee de EU onderzoekers en academici uit de hele wereld kan blijven aantrekken. Hiertoe is het nodig investeringen en financiering voor de allianties aan te trekken, om hun capaciteiten te vergroten, hun efficiëntie te versterken, hun modellen te consolideren en hun duurzaamheid veilig te stellen, met het oog op hun toekomstige onafhankelijkheid. Programma's zoals Erasmus+ zijn hiervoor onontbeerlijk. In plaats van nieuwe allianties in het leven te roepen, moet met deze programma's en de financiering ervan het succes van bestaande allianties worden ondersteund, waardoor de academische excellentie en de academische vrijheid in de EU al een nieuwe vorm beginnen te krijgen.

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur bij de opstelling van het ontwerpverslag input te hebben ontvangen van de volgende entiteiten of personen:

Entiteit en/of persoon
Coimbra Group
LERU
Saarland University
Agreenium
EUt+ University Alliance
Una Europa vzw Student Board
Circle U. AISBL (Circle U. European University Alliance)
European University Association
ARQUS Alliance
Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research
France Universités

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

Wanneer natuurlijke personen in de lijst worden geïdentificeerd aan de hand van hun naam en/of functie verklaart de rapporteur aan de betrokken natuurlijke personen privacyverklaring nr. 484 van het Europees Parlement (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do) te hebben verstrekt, waarin de toepasselijke voorwaarden voor de verwerking van hun persoonsgegevens en de hiermee verbonden rechten worden toegelicht.